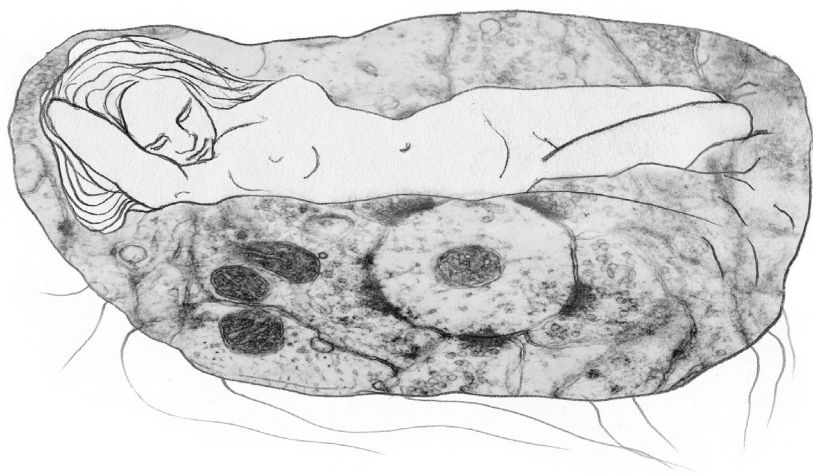

Markéta Baňková
SEMMI AZ EGÉSZ

Fordította Balázs Andrea

Markéta Baňková

SEMMI AZ EGÉSZ

Románc a genetika korszakából

TYPOTEX

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez.
Ez a kiadvány a szerző nézetzeit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető
felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.

A kötet fordításának megjelenését a Cseh Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatta.

Maličkost. Romance z času genetiky

Text and illustrations © Markéta Baňková, 2015

Published by arrangement with Prague Literary Agency

All rights reserved.

Hungarian translation © Balázs Andrea, 2021

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2021

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

Lektorálta: Kun Ádám

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

ISSN 2064-2989

ISBN 978-963-493-132-4

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók

és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős kiadó: Németh Kinga

Főszerkesztő: Horváth Balázs

Felelős szerkesztő: Széll Szilvia

Tördelés: Janković Milán

Borítóterv: Nagy László

Készült a Séd Kft. -ben, Szekszárdon

www.sednyomda.hu

*Köszönöm Jan Černý, Petr Svoboda,
prof. František Vyskočil, Jiří Peňás,
prof. Cyril Höschl, Milan Ohnisek,
Jakub Vosáhl, Karl Holad, Jiří Petrák
és mindenki más segítségét, aki hozzájárult
e könyv létrejöttéhez.*

MOST

Amikor úgy tízéves lehettem, este olykor már egyedül hagytak. Jóéjpuszit adtak, és elmentek vendégségbe. Feküdtem az ágyon, és a sötétbe bámultam. A dobozok a polcon, a bőrönd a szekrény tetején és a fürdőköpeny a fogason nagyobbnak tűnt a homályban. Mind csöndben várt. De nem féltem. Megvártam, míg becsapódik a kertkapu, és a hangok elhalkulnak az utcán. A szomszédos kertekben elcsitult a kutyaugatás a szüleim lépte nyomán. Felültem. Hallgattam az óra ketyegését, a vér lüktetését a fejemben, és éreztem a másodpercek rohanását szüleim hazaérkeztenek pillanatáig. Vártam őket, és mégis megállítottam volna ezt a rövid időt. Pedig nem volt fontosabb, mint máskor. De egyedül az enyém volt. Ezért igyekeztem minden részletét az emlékezetembe vésni. Ma is látom, kicsit homályosabban, a gyerekágyat a sötét szobában, melynek ablaka előtt olykor elhalad egy autó, és suhanó fénycsíkot vet a szekrényre. Felbukkan, megnő, megtorpan egy pillanatra, majd ferdén a falba csusszan, és a szoba ismét a sötétbe vész. Kint magányos ugatás hallatszik, társul hozzá egy másik, a falu déli végéből, majd ugatnak keletről, ugatnak északról... a kutyák, túlharsogva egymást, megjelölik a falu részeit. Akkor eltökéltem: „Ezt a rövid időt egész életemre emlékezetembe vésem.”

Idő. Gondolok rá, de nem úgy, mint mások, akik csak panaszkodnak, hogy kevés van belőle. Engem elbűvöl. A sötétbe markolok, mintha meg lehetne fogni a jelent, amint éppen múlttá válik. Ma is próbálkozom ezzel, emlékezetem

vagy a fényképezőgép segítségével. De akárhogy is igyekszem, a MOST a következő pillanatban elillan.

MOST, erről a szombat reggelről viszont inkább lemondanék. Hullámzik a padló, a kopott fürdőszobaszekrény csorba tükrében ismerős, meglehetősen fáradt arcot látok. Visszacsozogok a szobába. A szomszédos ágyon lyukas zokni lóg ki a paplan alól. Három ujj meredezik belőle, gúnyolódásaim kedvelt célpontja. Most azonban felingerel a szaga. A matfizes Görény lyukas zoknijából kiálló három lábujj közös életünk sötét mementója. Három éve lakunk egy koleszszobában. Még szerencse, hogy gyakran elmegy. Lemondóan sóhajtok. A higiénés szabályok betartására felszólító prédikációimmal felhagytam. A hölgyvendégek, akiknek látogatásában továbbra is reménykedünk, azt hihetnék, hogy már nem is él, hogy már bomlásnak indult, főleg, mert folyton az ágyán hever. Nem, ezt most jobb nem elképzelni, akkor még bűdösebb lenne ...

Lefekszem. Lehunyt szemem mögött áradó képek:

Egy lány hófehér nyaka az utcai lámpák imbolygó fényében.

A kifestett Béka, amint egy szerelmi háromszög részleteit ecseteli.

A részeg Martin lomha mozdulatai.

A lányok összegabalyodott lábai az ülésen.

A bár dübörgő lüktetése.

– Szóval bulizni voltál!

Görény felül az ágyon, és felveszi a szemüvegét.

– Dicsekedjél!

– Most nem ...

– Most. Nemsokára Hradecba megyek.

– Kinyitnád az ablakot? Nem akarok okádni. Azt hiszem, kimosom a zoknidat.

– Csak rajta! – vigyorodik el, elégedetten kivillantva sárga fogait. – Adok hozzá tangát is!

Homo sapiens sapiens, százhetvenöt centi, huszonhárom éves. Tekintete a szemüveg mögött valahová az égre fókuszál. Enyhén zsíros haj, folyton vakarózik, de talán nem tetves. Fog-e szaporodni? A gyöngébb nem átnéz rajta, hiába a sok vad történet, amit esténként előad itt nekem. Fantáziája van bőven, időnként tátott szájjal hallgatom. Én már túl vagyok néhány kapcsolaton, bár momentán hosszabb ideje úgynevezett szingli vagyok. Őt viszont nyilvánvalóan az integrálszámítás érdekli a legjobban.

– Folyton a zoknimmal van bajod, pedig tudod, milyen szagod van?

– Milyen?

– Kurvaszagod!

A Béka szeme, meg ahogy néz a liftben.

Oldalamra fordulok. Az ágy megmozdul. A fejemet fogom, mintha gondolkodnék. Görénynek majd kitekeredik a nyaka a kíváncsiságtól.

– Kérdezhetek tőled valami magánjellegűt?

– Persze. Tizenhat centiméter.

– Hát, gratulálok. Csak azt nem értem, miért kurvázol le rögtön mindenkit.

– Inkább én nem értem, mi a bajod: annyi dögös csaj jár biológiára!

– És ki mondta, hogy kurvák? Normális lányok.

Felhúzza az orrát, és a fejét csóválja.

– Azok nem keresnek ilyen kölnire valót.

Behunyom a szemem, és megpróbálom leküzdeni az émelygésemet. Közben elképzelem a lány hosszú haját, meleg leheletét, és derekát, amint hozzáérek. Bármilyen szépeket is

képzelek, a csalódottságomról nem tudok megfélekedni.
Miért történt így?

Megigazítom a párnát a fejem alatt. Elég kényelmesen fekszem. Gondolatban visszatérek a történet elejére, szép lassan végigveszem az eseményeket, és keresem a hibát, amit talán észre sem vettem ...

JULI

Időben visszaugrom a történet elejére, a kora novemberi lusta csütörtök délutánra: a diákklub *Hal* nevezetű kávézójában ültem Prágában, a Benátská utcában, pár lépésre a természettudományi kartól, ahol ötödik éve tanulok genetikát. A kiadós ebéd után sziesztázó pózba helyezkedtem, és szervezetem átadta magát az emésztési folyamat boldogító fürdőjének. A megrágott étel a gyomromban fekszik, készen arra, hogy útnak induljon a vékonybélben, ahol a poliszacharid egy csodás trükkel máris glükózzá változik, amelyet azután a véráram segítségével a szöveteimbe szállít egy minierőmű-hálózathoz, az úgynevezett mitokondriumhoz. Itt kerül sor a tápanyag és az oxigén elegáns összekapcsolódására, melynek révén fiatal, egészséges, és mit tagadjam, szép huszonhárom éves testemet működtető energia jön létre.

Nem voltam egyedül. Az asztalnál ült Koreš, a karizmatikus prágai zseni, patológus, a neurológiai tudományok professzora, amatőr festő, fotográfus, varázsló és hipnotizőr... és mindenekelőtt: a nagybátyám. Adoptált gyerek voltam. Korešnek és anyjának már egy ideje a nyomára bukkantam, ők egyedüli biológiai rokonaim, így hát óvatosan felvettük a kapcsolatot. A nagybátyám időnként előadást tartott az orvosi karon, egyutcányira a természettudományi kartól, ahol tanulok. Boldog voltam, hogy ilyen rokonra találtam. Alig merem levegőt venni, nehogy elijesszem, mint valami tüneményt. Magáztam, ő pedig tegezett, ami jól mutatja bontakozó kap-

csolatunk törékenységét. Ült az asztalnál, és bizony újságot olvasott, míg én óvatos beszélgetést próbáltam folytatni vele.

– Professzor úr, iszik még egyet?

– Hát jó.

Intettem a pincérnőnek. A professzor zizegve lapozta az újságot.

A nyugodt, macskaköves utca képét az ablakon túl esőcseppek csíkjai szelték át, lefolytak az üvegen, összeértek és elágaztak, az ablak párás széle pedig mindezt romantikus hangulatú, régi prágai képeslappá keretezte.

Jött a festett szőke, és kedélyesen lecsapott az asztalra két sört.

Az élő objektumot, így ezt a pincérnőt is, azért látom olyannak, amilyen, mert tökéletlen a látásom. A kissé bepárasodott ablak ellenfényében egységes egészként hat, miközben apró részecskék milliárdjaiból áll: többnyire üres térben létrejövő rezgő atomokból, meghatározhatatlanul kis mennyiségű anyagból. A puha női testen valójában átlátni, mint a szitán, és erősebb gravitációval borsószem nagyságúra tömöríthető, sőt még kisebbre, mintha egyszer csak – elég nagy ugrással – egy neutroncsillagon találná magát. Ott pedig a tömegvonzás porrá zúzná. Ringó hátsó felének atomjai molekulacsoportok kavargó koreográfiájába rendeződnek, ilyet eddig a Tejút más pontján nem találtak: még nem tartjuk élőlénynek, bár viselkedésével kiérdemelné – mozog, együttműködik, lekopírozza a másikat, eltakarít maga után, táplálja környezetét, küzd a kórokozókkal. A fehérjék, lipidek, organellumok, membránok és ionszatórnák összessége már olyan halkán rezgő elektromos térré alakul át, amelyet élőként tartanak számon. Sejt. Az élet ősrégi és mindig újjászülető alapeleme. Mellette még egy. És a többi. Száz, ezer, millió sejt, a szemrevaló női idomok sejtjei.

Bőr, izomanyag, dús zsíresejtek, ATP-raktár, a sejtenergia valutája. Ez a macska nehéz időkben is bírná egy darabig. Megráztam a fejem. Kacéran hátravetette a haját. Láttam ugyanis a pillantásomat.

Gömbölyű, ráncos, hosszúkás vagy terebélyes sejtek, sejt-mag és a benne tárolt információ. Ugyanaz az információ – csupán az egyes sejt típusok más és más részét használják. A DNS nem kettős spagetti formája miatt figyelemre méltó, amit épp a tényéren hoznak, hanem mert ez maga az információ. A múlt sűrű szövedékén átszivárgó, az őskorból jövő üzenet, mátrix, amit csöndben, vakon letapogatnak az enzimek, mintha Braille-írást olvasnának. Szétválasztják a kettős spirált, egyik száláról leolvasnak néhány összekötő molekulából álló üzenetet. Ennek alapján gyorsan megformázzák a kémiailag szinte ugyanolyan összetételű úgynevezett RNS-szálat, és ismét összekötnek egy darab fehérjét. Az anyagba rejtett üzenet más anyaggá alakul át. Az üzenet tette készíteti az anyagot.

– Vesztettek a csehek? Hát akkor járok egyet.

Miként a professzort is kihozta a sodrából az újság sportrovata.

A professzor félig felállt, és végigtapogatta zakója zsebeit.

– Úgyis haza kell még mennem a kameráért, mert az egyetemen le akarok fényképezni valamit.

– Itt az enyém! – Előhúztam a hátizsákból következő találkozásunk fénylő alumíniumzálogát. – Kölcsönadom, amennyi időre csak kell! Inkább igyon még egyet.

Felemeltem a söröspoharat.

– Kösz.

És újra leült.

– Itt kell bekapcsolni – mutattam neki –, és itt kell exponálni. Lefotózhatom?

Lekaptam, és megmutattam neki a képet a monitoron.

– Hát igen. Inkább fiatalabbakat fotózz.

Odaadtam neki a gépet. Kézbe vette. Az újságot kedvetlenül félretolta, le is esett az asztalról. Felvettem.

– Azt írja az újság, hogy valahol, talán... Kaliforniában... a tudósok szimulálni tudják számítógépen a svábbogár agyát – vettem oda. Összehajtogattam az újságot, és letettem az asztalra. Hátradőltem a kényelmetlen faszéken, és vártam.

– Érdekes.

Kissé görnyedten ült, kissé hunyorgott a kopott, barna kordzakóban, hullámos haja a szemébe hullt.

– Minek az nekik?

– Hogyhogy minek?

– Úgy értem, Kaliforniában van elég svábbogár. Minek nekik még több?

– De professzor! Most számítógépben van egy svábbogár nagyszerűen működő agya. Ez nem tréfadolog! Már az ember szimulálásán dolgoznak! Érti? Egyszer csak a maga agyát fogják szimulálni! Lemásolják az összes neuronját, emlékeit, karakterét, álmait... és ha majd egyszer meghal, ott lesz a kópiája: számítógépen szimulált Koreš professzor, és a diákok hozzá fognak járni konzultációra. Bár az amcsiknak ez sokkal keményebb dió, mint a svábbogár.

– Köszönöm az összehasonlítást.

– Professzor! Két korszak határán élünk, érti? Az agy egy hálózat. És a hálózatot le lehet képezni. Tökéletesíteni lehet! Számítógépet lehet majd beültetni az agyba, és akkor tele-tömheti a fejét akár az egész Wikipédiával. És egy chippel a fejében látni fogja a röntgensugarakat! Vagy látni fog a sötétben! És ez még mind a mi életünkben következik be, fogadni mernék!

A professzor elgondolkodott, ivott a söréből, amiről már eltűnt a hab, szkeptikusan rám pillantott, megcsóválta a fejét, és kócos hajába túrt.

– Nem ért egyet?

– Csak elképzelem, ahogy ezeket a továbbfejlesztett embereket boncolni fogjuk.

– Uff! Még nem boncoltam.

– Hová fogják kidobni ezt a sok fejlesztést? – folytatta a professzor. – A szerves szemébe aligha. Vagy elhamvasztják őket? Esetleg összepréselik és feldarabolják. A sírokat kirabolnák a fémgyűjtők.

– Remélem, professzor, ha boncolásra megyek, ott lesz. A szövettenyésztés nem gond, de belevágni egy testbe, ami úgy néz ki, mint az ember... még mintát sem tudok venni. Megszúrni vagy megkarcolni valakinek a bőrét, még ha halott is... uff...

– Általában aggyal dolgozom.

– Hát, nem örülnék, ha valaki az agyamban kotorászna, brrr.

– És a sírban mit kezdenél vele? Én a saját agyamat már odaigértem az egyetemnek. Azért remélem, nem kapják meg egyhamar.

– Nagyon bűdös van boncoláskor?

– Attól függ, kit boncolsz.

– Micsoda?

– Lehet, hogy az emberek nagy része egyformának érzi, de nekem már van rá szimatom. Van, hogy már a szagáról tudom, ki miben halt meg.

– Hát ez elég undorító!

– Hisz az élőkkel is így van. Felismered, ha valaki fél, megérzed a nőt. Szagról megállapíthatod, kinek van otthon

kutyája. Na és a kutyák! Ők felismerik a betegeket. Erről kísérletek folynak. Megszagoltatják velük a vizeletet, és a kutyák előbb tudják, hogy beteg valaki, mint a teszt. Már nem is tudom, hol foglalkoznak ezzel.

Belekortyolt a sörébe.

– Valószínűleg Kaliforniában.

Nevettünk mindketten.

– Hallottam ezekről a szimulációs kísérletekről. Egy részüket Amerikában végzik, egy részüket itt, Európában. Human Brain Projekt a neve. De nálatok is folynak kísérletek.

– Örülök, hogy újra bejárok az egyetemre. Hogy Prágában vagyok. Hogy ősz van – mondtam, és kinéztem az ablakon. Megremegett a hangom. Az ablaküvegen túl fákkal szegélyezett békés utca, a sötétedő égen megtépázott felhők színeivel játszott a lenyugvó nap.

„Örülök, hogy itt van mint valódi rokonom” – akartam neki mondani, de attól tartottam, túl szentimentális lennék. A bárban gőz szállt fel a kávéfőzőgépből, tovább lágyítva a nosztalgikus hangulatú pillanatot. Nem, nem akartam elijeszteni hirtelen felindulással. És nem akartam hálátlan lenni nevelőszüleimhez. Szégyellem kicsit, hogy kiszorítom őket a múltamból. De minek leplezni a tévedést? Apám este a tévé előtt ülve, teli torokból gajdol, sörösüveggel a kezében. Gyári ellenőr. Mi közünk egymáshoz? Anyám jólelkű, de őszintén szólva... nem szívesen örököltém volna az intelligenciáját.

Vér szerinti rokonom véletlenül a szomszédos egyetemen tanít. Ez nem lehet véletlen! Magam elé képzeltem, ahogy anyám átölel, elképzeltem pamutruhájának dohos szagát, a konyhai kigőzölgést, ahogy főzéstől nyirkos kezével a hajamat simogatja, és elszégyelltem magam. Anyám. Méltó volt erre a névre, akárhogy is vannak összerakva a gének testem

leghosszabb molekuláiban. Eszembe jutott apám sörszagú ölelése, kissé durva, de jóindulatú tréfái, józan paraszti esze, mely nem nélkülözte a logikát... képzeletem kisiklott ellentmondásairól a kopott asztalon heverő fényképezőgépre vettem pillantásomat. Ezüst, digitális, maszatos gombok. Alumínium kristályrács, a felületén baktériumtelepekkel. Szerettem volna a professzor tudtára adni valami személyeset, hogy mennyire örülök, hogy itt ülök veled, hogy végre megtaláltam, de hirtelen nem tudtam a szemébe nézni. Megdobbant a szívem, éreztem, ahogy meleg árad szét a mellkasomban.

– Nagyon szép a zakója – böktém ki.

– Tényleg? – csodálkozott a professzor. – Rettenő kopott már. Régóta mondom, hogy újat kellene venni, de vagy húsz éve nem láttam ilyen jót sehol.

Kicsapódott az ajtó, a zsúfolt kávézóba friss eső illatú levegő áramlott.

– Szerintem akkor is kénytelenek lesznek szerves anyagból előállítani a chipet. Valami kollagénszerkezetbe funkcionális érzékelőideget beültetve. Különben hogyan tudnád az agyhoz kapcsolni?

Felvette az asztalról a fényképezőt, és rám irányította.

– Ez a svábbogárügy is vitatható. Ti, biológusok megfelelő komponensekből összerakva látjátok a világot. Eleinte én is így tekintettem a gyógyászatra. Ma már tudom, hogy nem lehet mindent ezzel magyarázni. A számítógépnek van operációs rendszere, programjai, processzora és így tovább... de az agynak? A neuronok maguktól építik egymás közt az utat, saját maguk erősítik a működő kapcsolatokat, maguktól hoznak létre új részeket, pótolják az elhaltakat. – Elhallgatott, hunyorgott. – Ha lenyisszantják a fél agyadat, akkor is elérhetsz valahogy, de egy számítógép? Elég, ha a tranzistorban

tönkremegy egy chip, vagy ráöntöd a sört a billentyűzetre, és a civilizáció csodája már nem is működik.

Párszor exponált a fényképezővel. Láttam, hogy kilógok a kompozícióból, hát szétnéztem.

Az ajtóban két lány állt. A barna hajú félig levetett kabátban körülnézett a kávézóban, az alacsonyabb, szőkésbarna levette a sapkáját, és megpróbálta vele eltalálni a telepakolt fogas tetejét. Amikor elhelyezte, mint a csillagot a karácsonyfa tetején, végigsimította a pulóverét, és mindketten elindultak a tömött kávézón át. Pár pillanatra csönd lett – a miniruhás barna az a típus, aki miatt olykor elakad a beszélgetés.

– Még hogy svábbogár, na jó, legyen – folytatta a prof fényképezőgéppel a kezében –, de ha tényleg képesek lesznek érzelmeket érzékelő agyat létrehozni, és szimulálják a jövőt, akkor baj lesz. Ha ugyanolyan lenne, mint az emberi agy, akkor lenne tudata. És akkor a miénkkel egyenlő jogokat fog követelni magának.

A kávézó dugig volt, a lányok közvetlenül az asztalunk mellett baktattak el. Elkaptam az egyik tekintetét. Virágillatú kölniszag nyomait fedeztem fel, és tehetetlenül néztem, amint a másik asztalnál néhány pasas arrébb húzódik a hosszú padon, hogy helyet csináljon nekik. A prof letette a fényképezőgépet az asztalra, tekintetét az ablakra szegezte, és összekulcsolta a kezét.

– Nem szeretném megérni, hogy egy vacak notebook szavazati jogot nyerjen.

– Professzor! Láta tegnap a kocsmában az elsőéves lányokat? Szemüvegesek! Gebék! Ezeket meg kell hívnunk!

– Csak rajta, fiatalember!

– Professzor, maga szóljon nekik! Én valahogy nem vagyok jó formában az utóbbi időben. Ha tetszik valaki, elkezdek

dadogni. Esténként a laborban vagyok... elszoktam az ilyesmitől. Csak az elején kell túljutnom. Professzor...

– Melyik tetszik neked?

– A barna!

– És miért?

Megpróbáltam a lányra nézni úgy, hogy közben ne tekeredjen ki a nyakam.

– Ne őt nézd, itt a fotó! Tényleg – kísérletet végzünk. Mondd el, mi tetszik rajta!

Az orrom elé dugta a fényképezőgépet. A képernyőről a sapkás szépség kinagyított arca nézett rám. Szürke szeme kissé kidüledt, ajka félig nyitva volt.

– Tetszik a szeme, a járomcsontja, a kíváncsi arca és a mosolya, a mosolya...

– Mitől jobb a barna, mint a szőke? De ne nézz rá!

– Más! A szőkét észre se venném. A barnára rögtön felfigyeltem.

A professzor elmosolyodott. Kivette a kezemből a gépet, és valamit megnyomott a képernyőn, aztán visszaadta.

Meglepődtem. Végig a másik, a sapkás lány volt a képernyőn.

– Látod? Ő az igazi. A szőkéről beszéltem.

Egy darabig a képernyőt bámultam. Kétségtelen!

– Professzor! Azt akarja mondani, hogy tök hülye vagyok?

A prof megvonta a vállát.

– Nem akarok én semmit mondani. Magad is láthatod, hogy a szőkét dicsérted, pedig a barna tetszett.

– Kész, vége. Totálisan...

– Várjál, nyugi! Ez olyan kísérlet, amiben az emberek hetven százaléka téveszt. Ha bebeszélem neked, hogy ezt a lányt te választottad magadnak, akkor az agyad elkezd az állítás alá-

támasztására érveket keresni. Ez elviselhetőbb, mint belátni a tévedést. Ezt használják ki a reklámok. Szuggerálnak. Lát szólag választást kínálnak, miközben rád erőltetik azt, amit el akarnak adni. Látod? A haja a sapka alatt volt, az arca más mindkettőnek.

Fényképezőgéppel a kezemben néztem a lányokat. Már a padon ültek a férfiak között, és italt rendeltek.

– Látom, professzor. Látom máris, hogy vak vagyok és hülye, és most még jól rá is faragtam. Legalább odamehetne hozzájuk...

– Na, várj!

Lassan felemelkedett az asztaltól, beletúrt a hajába, és elindult a nyüzsgő kávézón át.

A helyzet nem volt esélyes. A pasasok már beszédbe elegyedtek a lányokkal, és látszott, hogy nem válnak meg egykönnyen a zsákmányuktól. A mondatfoszlányok szétestek a tér útjain, szétáradtak, és többszólamú dallamos zúgássá folytak egybe, amit érzékelésem véletlenszerű irodalmi szóáradatként rakott össze. Igyekeztem a prof hangjának nyomát követni, de úgy bukkant fel és úgy tűnt el, mint a rejtőzködő funkcionális gének a DNS-ballaszt erdejében. A prof csoszogó léptekkel úszott át a kávézón, nemes kopottságba burkolózva. Ötvenéves volt, és úgy hírlett, sikeres a gyengébbik nem körében. Csodálattal és némi féltékenységgel figyeltem, és nem állhattam meg, hogy össze ne hasonlítsam magammal. Anyja, az én biológiai nagyanyám, színésznő volt egy kis prágai színháznál, és kétszer láttam gyerekként kisebb szerepet játszani egy tévésorozatban. Akkoriban szép volt, csoda, hogy nem érvényesült jobban a társulatban. Aztán egy tévévetélkedőben láttam még egyszer, de akkor már felfedezhető volt rajta az öregség és a kezdődő betegség. Az egykori szépség már észre kellett hogy

vegye bájai eltűnését a múlt egyre éleledő kontúrjában, mégis képtelen volt ennek megfelelően viselkedni... folyton kacéran kacarászott, kokettálva pislogott, bár ez már inkább a közelítő jövő torz grimaszára hasonlított. Beteg volt, a prionbetegség egy különös válfaja támadta meg, amikor a test saját fehérjéi mutálódnak. Ismerősei csak suttogták a nevét, talán azért, nehogy ők is megfertőződjenek, ha kimondják. Dana Novnická. Hogy mit éreztem, amikor a tévében láttam? Semmit! Gének, miért nem szólaltatok meg? Anyámat, az ő első gyereket, akire állítólag „kevés ideje volt”, tizenhat évvel korábban szülte, mint a nagybátyámat, akit már anyai gondoskodással kárpótol. Az elhanyagolt lány felnőtt, megszökött otthonról „egy fickóval”, aztán beszippantotta őt a Nyugat frissen megnyitott határa. Családjával megszakította a kapcsolatot. És a történetnek valahol ezen a kusza csomópontján jelent meg az én nyomom.

A prof a két lánnyal együtt tért vissza az asztalunkhoz, én pedig éreztem magamon a kéjesen bárgyú mosoly megjelenését, ami hasonló helyzetekben ki szokott ülni az arcomra.

– Nagyon sajnálom. Nem fáj? – kérdezte a barna.

– Semmi baj – böktem ki megszélidült képpel. A huncut mosolyt gyorsan szigorú pókerarcra cseréltem, hanyag, félig nyitott szájjal.

– Te jó ég... ennyire fáj? – rémültek meg a lányok az arc kifejezésemtől.

– A hölgy ápolónő – mutatott a prof a szépségre, és odahajolt hozzá. – Nem vette észre, hogy a fájós lábadra lépett, de biztosan nagyszerűen kezelésbe vesz.

Mindhárman megkönnyebbülten felnevettek, én pedig a tenyerembe tettem az arcom. A barna bólintott, felsóhajtott és hunyorított. Egészen pontosan emlékszem a pillanatra. Az

ujjaim közt felvillant a padon szorongó egyik pasi tekintete, ahogy kérdően néz a feltűnően üresen maradt helyre.

A beszélgetés könnyed stílusban folytatódott, a prof tréfálkozott a lányokkal, én pedig bámultam a barnát. Egy pillanatra találkozott a tekintetünk, de rögtön zavartan az ablakra néztem.

Egy vízcsepp épp lefolyni készült a párás üvegen, egy darabig kanyarogva csúszkált, aztán megállt, majd újra elindult, hogy átlátszó egérfarknyomot hagyjon az ablak alsó kerete felé irányulva. Úgy tippeltem, hogy ebben a tempóban talán egy óra múlva jut el a keretig. Útközben szükségszerűen összetalálkozik a jobbról érkező farkincával. Az egér egy másik egérrrel párosodik. Tíz utódot nemzenek. Nagy család. Vérért elterjeszti a világon.

– Ott... van még hely.

Az asztalunknál felbukkant a padnál ülő pasi feje.

– Köszönöm, nagyon kedves – felelt a prof, felemelte az asztalról a piszkos tányért, és odaadta neki. – A hölgyek odaviszik a holmijukat – folytatta rezzenéstelenül –, mi pedig megyünk is.

A pasi megfogta a tányért, és elbizonytalanodott.

– Hát jó, akkor gyertek – bődült el, és tányérral a kezében visszaballagott a padhoz.

A beszélgetés újra beindult. Megtudtam, hogy a szép lány neve Juli, a kórházi munka „nem elégíti ki”, más munkát keres, de inkább még tanulni szeretne. Leginkább művészetet. A prof megjegyezte, hogy szabadidejében fest és fotózik, ami felkeltette a lány érdeklődését, és közvetlenül ezután rólam kezdett el beszélni. Dicsért, én meg égttem. Biológiát? Az is érdekli a lányt. Mindig is érdekelte a tudomány. A szóke többnyire hallgatott. Egy castingügynökségnél dolgozik. Időnként indokolatlanul kitört belőle a nevetés.

A Casanova a padon közben rájött, hogy át lett verve. A következő próbálkozásra erősítéssel érkezett. Mire azonban két agyaggólem kísérőjével az asztalunkhoz ért, a lányok telefonszámát a prof már a zakózsabébe dugta, és elköszönt.

– Megyünk – szólt hozzám –, mindjárt kezdődik az előadás.